

УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ОБЛАСНИЙ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА

**ТРАДИЦІЙНА КУЛЬТУРА
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ:
СУЧАСНИЙ ДИСКУРС ЩОДО ЗБЕРЕЖЕННЯ
ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ
КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ**

Матеріали науково-практичної конференції

23-24 червня 2017 року

Харків – 2017

УДК 008(062.552)
ББК 71я431
Т 65

Редакційна колегія:

Л.Г. Омельченко – директор Обласного організаційно-методичного центру культури і мистецтва, заслужена артистка України

О.Г. Бугайченко – завідувач відділу інноваційних культурних проектів та міжнародного співробітництва Обласного організаційно-методичного центру культури і мистецтва

Н.М. Роман – кандидат педагогічних наук, доцент

Адреса редакційної колегії: 61002, Україна, м. Харків, вул. Пушкінська, 62;
Обласний організаційно-методичний центр культури і мистецтва.
Тел.+380 (57) 725-12-36

Т65 Традиційна культура в умовах глобалізації: сучасний дискурс щодо збереження та популяризації нематеріальної культурної спадщини. Матеріали науково-практичної конференції (23-24 червня 2017 року). – Харків, 2017. – 360 с.

Збірка містить тези та доповіді, в яких піднімаються та аналізуються проблеми збереження нематеріальної культурної спадщини в умовах сьогодення. Різним аспектам вивчення цих питань було присвячено роботу науково-практичної конференції «Традиційна культура в умовах глобалізації: сучасний дискурс щодо збереження та популяризації нематеріальної культурної спадщини», яка проходила в м. Харкові 23-24 червня 2017 року.

Конференція об'єднала провідних дослідників та діячів культури і мистецтва з різних регіонів України, науковців із інших країн, представників національно-культурних товариств. У ході наукового дискурсу досвідчені вчені простежили й узагальнили інноваційні тенденції збереження елементів нематеріальної культурної спадщини в контексті сучасного мистецтвознавства, культурології, історії, філософії, педагогіки. Під час роботи конференції було обґрунтовано й систематизовано ефективні засоби та шляхи популяризації нематеріальної культурної спадщини. Окремо було визначено перспективи інтеграції традиційної культури в світову культуру та особливості її використання в процесі впровадження стратегії культурної децентралізації.

Для широкого кола дослідників, практиків, а також усіх тих, хто цікавиться нематеріальною культурною спадщиною різних народів світу та перспективами подальшого розвитку й піднесення традиційної культури в умовах глобалізації.

Матеріали друкуються в авторській редакції з незначними коректорськими правками українською та російською мовами.

УДК 008(062.552)
ББК 71я431
Т 65

ISBN 978-617-7470-68-6

Обласний організаційно-методичний центр культури і мистецтва, 2017

С.Ю. Бакай,
кандидат педагогічних наук, доцент
Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С. Сковороди

*Він, мов джереляна вода,
Достойний почетом і слави,
Козацький син Сковорода,
Сковорода Григорій Савич*

**ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ
ВИДАТНОГО УКРАЇНСЬКОГО ПЕДАГОГА
ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ У ХХ СТОЛІТТІ
(ЗА АРХІВНИМИ МАТЕРІАЛАМИ)
до 295-річниці з дня народження**

Майже 300 років відділяють нас від того часу, коли в с. Чорнухах на Полтавщині, 3 грудня 1722 року народився майбутній педагог і філософ, поет і музикант, просвітитель Григорій Сковорода. В його житті й творчості багато питань: твори символічні й закодовані, життя заінтриговане. І хоча своєю працею він досяг звання вченого світового рівня, для багатьох він і досі залишається загадковою, багатогранною особистістю.

Ідеєю «Пізнай себе!» Григорій Сковорода відкрив учення про людську особистість і навколишній світ, про сенс життя. Філософ наголошував на тому, що людині треба пізнати себе, знайти в собі природну схильність в тій чи іншій галузі та самореалізовувати її в практичній діяльності. Жити в згоді з власною природою – найбільше щастя для людської особистості й, разом із тим, велика користь для суспільства.

Григорій Сковорода був просвітителем і розумів під «просвітительством» не лише поширення серед населення загальноосвітніх знань, здійснення морального та громадянського виховання людей, а й «просвіщення умів», ствердження нового світобачення, ідей про Всесвіт і суспільство, про пізнання людиною щастя, що дається...«...малодовольством, целомудрием, смиреніем, трудолюбием, терпением, благодушеством, простотою нравов, чистосердечием...» [1].

Григорій Сковорода вчив людей пізнавати своє щастя в собі самому. Праця за нахилом, за покликанням, за здібностями, зазначає він, приносить не тільки насолоду і щастя людині, а й велику користь суспільству. З цього приводу він наголошував: «Учись збирати розкидані думки свої і повертати їх усередину себе. Щастя твоє в тобі самому: пізнавши себе, пізнаєш усе, а не пізнаєш себе – ходитимеш у темряві і боїтимешся там, де страху й не було. Пізнати себе вповні, пізнати й здружитися з собою – це невід’ємний світ, справдешне щастя і досконала мудрість... Краще бути натуральним котом, ніж левом із осялячою природою» [1].

Відомий дослідник багатогранної творчої спадщини Григорія Сковороди академік Д. Багалій у листі до Наркома освіти Г. Гринька від 24 січня 1922 р підняв питання про вшанування пам’яті славетного педагога й філософа з нагоди 200-річчя від дня народження. Він писав: «У 1722 р. народився в с. Чорнухах, на Лубенщині славетний український філософ Григорій Савич Сковорода, якого сучасна наука визнає за мудре філософське слово. У цьому році минає 200-річчя з дня його народження. Совнарком РСФСР вирішив ще у 1919 році поставити в Москві пам’ятники двом українцям – Т.Г. Шевченку і Г.С. Сковороді, так високо він оцінив нашого земляка, великого наукового і громадського діяча України. Радянська влада УРСР досі ще нічого не зробила, щоб ушанувати пам’ять філософа, який вийшов із народу, він був сином малоземельного козака, присвятив Україні все своє життя, мандруючи в простій свитці по містах і селах, відмовившись від грошей і власності, навчаючи всі стани суспільства гарячим словом чи славними філософськими творами, а головним чином зразками свого життя, бо він жив – як вчив, а вчив – як жив, прикладів чого дуже мало знає всесвітня історія.

Умер він у 1794 році, похований у с. Пан-Іванівка Харківської губернії. З приводу 200-річчя з дня його народження, яке випадає на цей, 1922 рік, я, як видавець його творів і дослідник їх, звертаюся до Наркому освіти з пропозицією взяти на себе ініціативу в ушануванні його пам’яті й прохати Совнарком УСРФ, як представника Робочо-Селянської влади видати Декрет: 1. Про негайне друкування на державні кошти готової до друку і прийнятої до видання незабаром моєї монографії про Сковороду і його твори. 2. Про опрацювання його могили в с. Пан-Івановці, з прийняттям її під державну охорону, як пам’ятника всеукраїнського значення і про утворення там музею Г.С. Сковороди. 3. Про постановку пам’ятника у Харкові на державні кошти. 4. Про надання його ім’я селянським школам на Україні, особливо на

Полтавщині й Харківщині, в с. Чорнухи Лубенського повіту, а також якоїсь вулиці або площі у Харкові. Дійсний член Всеукраїнської Академії наук, академік Дм. Багалій, 24.01.1922» [2].

Думки про необхідність освіти людей супроводжували Григорія Сковороду протягом усього життєвого шляху. В 1753-1754 рр. його було запрошено на викладацьку діяльність до Переяславського колегіуму. Протягом десятиріччя (1759-1769 рр.) він учив студентську молодь в Харківському колегіумі – широко відомому на той час вищому навчальному закладі Слобожанщини. «Хто думає про науку, той любить її, а хто її любить, той ніколи не перестає учитись..., коли не любити всією душею корисних наук, то всякий труд буде марним...» [1]. У навчальній діяльності педагог зважав на індивідуальні особливості студентів, їхні нахили та інтереси, підкреслював, що «воспитание истекает от природы», бо природа особистості «самый лучший учитель».

У Центральному державному історичному архіві України м. Києва збереглася Постанова № 289 Ради Народних комісарів і Центрального комітету ЦК КП(б)У від 28. 02. 1945 р. «Про увічнення пам'яті великого діяча української культури, поета-філософа Г.С. Сковороди» [3]. В документі йдеться про присвоєння імені Григорія Сковороди навчальним закладам, ініціюється надання стипендій кращим студентам та наголошується: «З метою увічнення пам'яті великого діяча української культури, поета-філософа Г.С. Сковороди, Рада Народних Комісарів УРСР і Центральный Комитет КП(б)У постановляють:

1. Установити бронзові бюсти Г. Сковороди в історичному музеї м. Києва і в бібліотеці Академії Наук УРСР
2. Присвоїти ім'я Г. Сковороди середній школі №18 м. Києва
3. Надати ім'я Г. Сковороди:
  - в м. Харкові – педагогічному інституту;
  - в м. Переяслав-Хмельницькому – педагогічному училищу
4. Установити стипендії імені Г. Сковороди в таких навчальних закладах:
  - a) у Київському державному університеті ім. Т.Г. Шевченка – 2 стипендії, розміром 400 крб. на місяць (одну для студентів філософського факультету, а другу – для студентів філологічного факультету); одну стипендію, розміром 800 крб. на місяць, для аспірантів кафедри філософії і одну стипендію,

- розміром 800 крб. на місяць, для аспірантів кафедри української літератури (з фаху давнього письменства);
- б) у Харківському педагогічному інституті – 2 стипендії, по 400 крб. на місяць кожна для студентів мовно-літературного факультету; одну стипендію, розміром 300 крб. на місяць, для аспірантів кафедри української літератури (з фаху давнього письменства);
- в) у Переяслав-Хмельницькому педагогічному училищі – 2 стипендії, по 200 крб. на місяць, для учнів, що відмінно вчаться».

Цю постанову підписав Заступник Голови Ради Народних Комісарів УРСР Л. Корнієць та Секретар Центрального Комітету КП/б/У Д. Коротченко [3].

В особі Григорія Сковороди тісно поєдналися талант просвітителя та духовного педагога-наставника народу, видатного філософа та майстерного музиканта-виконавця, людини, яка знайшла своє покликання і щастя в просвітницькій діяльності серед населення Слобожанщини. Як високоосвічена особистість, він виховував і навчав людей, виголошуючи піднесення духовного розвитку українського суспільства. Григорій Сковорода далекоглядно вірив у світле майбутнє свого народу. В творі «Діалог. Імя ему – потоп змін» він переконливо, з глибокою вірою писав: «Ми сотворим свет получший. Созиждем день веселейший» [1].

ЛІТЕРАТУРА

1. Сковорода Г.С. Твори в 2-х томах. Т. 1 – К., 1973. – 511 с.
2. Лист академіка Д.І. Багалія від 24. 01. 1922 р. Наркому освіти Г.Ф. Гриньку. Центральний державний історичний архів України (ЦДІАК України), Ф. 166, оп. 2, од. зб. 1165. – Арк. 5-5 зв.
3. Постанова № 289 Ради Народних комісарів і Центрального комітету ЦК КП(б)У від 28. 02. 1945 р., м. Київ. Центральний державний історичний архів України (ЦДІАК України), Ф. 4849, оп. 1, од. зб. 6. – Арк. 56.